

Læsning på Løgumkloster Friskole

Læselyst, læseglæde og gode læsere!!

Læselyst, læseglæde og gode læsere, det er det vigtigste formål med læsning på Løgumkloster Friskole. Vi har det mål, at alle elever udnytter deres kompetencer og udvikler en god læsefærdighed.

Det er et vigtigt formål med læsning, at eleverne oplever, at det at læse både kan give dem mulighed for fordybelse, der kan være med til at udvide deres forståelse og nysgerrighed overfor både den lille og den store verden de lever i, samt give dem et grundlag for indsigt og personlig udvikling.

Det er ikke ligegyldigt hvad og hvordan eleverne læser. Vi vil som lærere være tydelige i vores interesse for elevernes læsning. Vi vil læse med dem, samtale om deres læsning og om det de

Hvad gør vi så?

Vi vil bruge denne handleplan som et fælles udgangspunkt for læsepolitikken på Løgumkloster Friskole. Den kan bruges som et grundlag for at udvikle et fælles sprog for det, vi gør i vores hverdag. Vi kan bruge den i planlægning og evaluering af forløb og årsplaner. Vi kan bruge den til at finde ud af, om det vi gør i vores hverdag, lever

op til det, vi har til formål at gøre. Vi håber, at vi med udarbejdelsen af denne handleplan, vil styrke samarbejdet med faglærere, således at de også bliver involveret i elevernes læsning. Handleplanen er bygget op, så den begynder med at beskrive, hvordan hverdagen forløber med læsning, dernæst beskrives eksempler på diver-

re, der underviser i læsning, også andre faglærere har interesse og opmærksomhed på elevernes læsning i deres fag. Der er således også meget fokus på den faglige læsning i fagene.

Når eleverne lærer at læse, lærer de at beherske *kulturteknikken læsning*, hvilket betyder, at det sætter dem i stand til på alle trin og i alle fag i skoleforløbet at anvende læsning funktionelt i deres læringsprocesser. En kulturteknik, som skal række ud over deres skolegang på friskolen, således at de vil blive ved med at have læselyst og læseglæde, samt at de har grundlaget for at tilegne sig viden, og derved også grundlaget for at kunne deltage i samfundslivet og udvikle demokratisk dannelse og kritisk stillingtagen.

Det er ikke kun dansklære-

se forløb, hvordan der undervises med læsning i klasserne. Handleplanen slutter af med at beskrive de læseteoretiske betragtninger der ligger bag læseundervisningen på Løgumkloster Friskole. Vi vil løbende revidere handleplanen, så vi sikrer os at den stemmer overens med hverdagen på Løgumkloster Friskole.

Handlingsplanen indeholder :

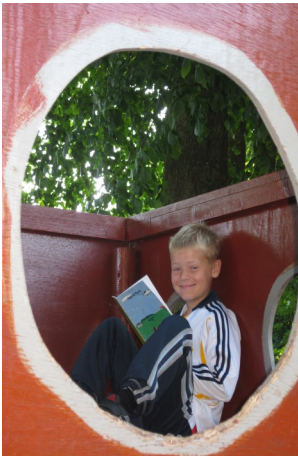
- RETNINGSLINIER FOR LÆSNING I HVERDAGEN
- RETNINGSLINIER FOR LÆSEFORLØB
- FIF TIL FORÆLDRE
- ANBEFALINGER TIL HVORDAN UNDERVISNING I LÆSNING KAN VARETAGES FOR HER KLASSE
- VARETAGELSE AF ELEVER MED LÆSEVANSKELIGHEDER
- LÆSEVEJLEDERS ROLLE
- KORT GENNEMGANG AF LÆSETEORI

Indhold:

HVERDAGEN MED LÆSNING	2
FORLØB MED LÆSNING I ÅRETS LØB	3
GENNEMGANG AF DE FORSKELLIGE KLASSE	4
LÆSNING I LILLEHUSET	5-8
LÆSNING I MELLEMLASSEN	9-10
LÆSNING I STOREKLASSEN	11-13
LÆSEBETRAGTNINGER OG LÆSEVANSKELIGHEDER	13-15

Læsning på Løgumkloster Friskole

Læsekvarter

Der løber et læsebånd på 15 min. i Lilleklassen og Mellemklassen hver eneste dag. Det betyder at der læses i 15 min. med den lærer, der er i klassen, ofte er det dansklæreren, men det kan også være matematik eller sproglæreren.

Læsningen foregår på samme måde i alle klasser. Eleverne finder deres frilæsnings bog frem, sætter sig et godt sted og læser.

Lærerens opgave er at have opmærksomhed på læsning

i klassen, og det gøres ved først at skabe læsere og dernæst ved at sætte sig sammen med en enkelt elev og være optaget af elevens læsning. Eleven læser højt, der samtales om enten læsestrategier, bogens indhold eller bogens tema. Derved oplever eleven, at det ikke er ligegyldigt, hvad og hvordan han/hun læser.

I Lilleklassen handler det især om elevernes valg af frilæsningsbog. Det er vigtigt at de bøger eleverne

sidder med, svarer til der, hvor de er i læseudviklingen.

I Mellemklassen handler det om videreudvikling af læsestrategier og fordybelse.

I de ældste klasser, 7. –9. kl. læses der også 2-3 gange i ugen. Også her er det vigtigt, at eleverne oplever, at det ikke er ligegyldigt hvad og hvordan de læser.

LUS:

Den udforskende fase

Den ekspanderende fase

Den litterære fase

Læseudviklingskema LUS

Læseudviklingskema LUS er et rigtig godt redskab til at få sat ord og struktur på elevernes læseudvikling. Den afdækker hele udviklingen ved at dele forløbet op i tre faser:

Den udforskende fase, hvor læseren successivt tilegner sig læsestrategier. Den forståelsesbaserede afkodning kræver stor energi og opmærksomhed i søgning efter indhold.

Den ekspanderende fase, hvor læseren har et fundament af funktionelle læsestrategier og udvider sin læsning med at læse forskellige læseteknikker, søgelæsning, instruktionslæsning, dybde og overblikslæsning, skimming osv.

Den litterære fase, hvor læseren har en abstrakt forståelse af teksten. Læseren har udviklet en funktionel og selvstændig læsning,

forstår, anvender, tolker og reflekterer over skrevne tekster og ved, hvordan forskellige genrettekster skal læses og forstås.

I hver klasse føres der et skema over elevernes læsning. Når der er blevet læst med en elev, føres de ind skemaet. Det giver alle lærere et godt fundament i evalueringen af elevernes læsning.

Læselektier

På Løgumkloster Friskole laver eleverne ikke lektier før de kommer i Storeklassen, dvs. 7. kl.

Men det betyder ikke, at eleverne ikke skal lave noget derhjemme.

Vi anbefaler:

Der læses mindst et kvarter derhjemme hver dag.

Der skrives huskesedler,

postkort, breve, historier, altså alt, hvad der falder naturligt i hverdagen.

Der læses højt; børn i alle aldre har godt at få læst gode historier højt.

Vi ser forældrene som gode rollemodeller for deres børn og fortæller dem, at de har en vigtig rolle, når de interesserer sig for deres børns læsning.

Vi ønsker et godt samarbejde med forældrene, og det betyder bl.a., at hvis læsningen ikke forløber godt derhjemme, hører vi det gerne og kommer med gode råd.

Hvis forældrene er bekymrede for deres barns læsning, lytter og vejleder vi dem gerne.

Læseforløb i løbet af skoleåret

Fokus på læsning

Fokus på læsning er et tilbagevendende forløb på tre uger. Perioden ligger enten i efteråret eller i vinterperioden. Der læses 90 min hver dag med alle elever. Alle elever og lærere er med i forløbet og eleverne inddeles i forskellige hold. I børnehaveklassen læses der højt, eleverne øver sig i bogstaver og læsning. I Lilleklassen er afkodningen i fokus, for de elever, der har brug det.

De ældste i Lilleklassen, eleverne i Mellemklassen og i Storeklassen inddeles i for-

skellige hold. De kan inddeles efter forskellige kriterier. De sidste par år har eleverne valgt en genre, hvor de i de tre uger læser i en bestemt genre sammen med en gruppe elever, der har samme interesse. Gruppetørrelsen er ca. 10 - 12 elever, hvilket betyder at den lærer, der er tilknyttet holdet læser med de elever, der har særlig behov. Der afvikles forløb med elever med særlige behov, således at de sideløbende med fokus på læsningsforløbet også har et intensivt læseforløb.

På holdene, hvor der inddeles efter genre, fortæller læreren om genren og genretræk og har samtaler med eleverne om det, de læser. Sidste år var genrerne:

Mennesker imellem (kærlighedsromaner, social-realistiske romaner)

Gys og gru

Fantasy

Siderne bliver talt op og i år 2010 læste 73 elever og 8 lærere 114.000 sider i alt på tre uger.

Teaterforløb

Hvert år opfører alle elever et teaterstykke. Der bliver opført tre stykker i alt. I Børnehaveklassen og Lilleklassen er eleverne lidt med i omskrivningen af en god historie til et teaterstykke. I Mellemklassen skriver eleverne replikker og skriver i fællesskab med lærerne et teaterstykke. I Storeklassen skriver eleverne selv et teaterstykke med vejledning af

en lærer.

Når teaterstykkerne ligger klar til opførelse, skal der læses og trænes replikker.

Under teaterforløbet er der intensiv skrivning og læsning. Der er meget træning i at skrive tekster, der skal bruges som replikker. Endvidere skal disse jo opføres i dramatisk form.

Alle elever på friskolen får denne træning hvert år fra de går i børnehaveklassen til de går i 9. kl.

Det medfører endvidere indsigt i dramafremstilling og dramatisk læsning, og forskellige stykker bliver afprøvet i løbet af de 10 år de skriver, læser og opfører teaterstykker.

AT STYRKE
ELEVERNES
SPROGLIGE
FÆRDIGHEDER
STYRKER OGSÅ
DERES LÆSNING
OG
LÆSEFORSTÅELSE

Årsopgave - projektopgave

Eleverne i Bh.kl., Lilleklassen og Mellemklassen skriver hvert år en årsopgave.

I september måned finder eleverne et emne, de gerne vil fordybe sig i. De formulerer nogle arbejdsspørgsmål og går i gang med at læse om deres emne. I Mellemklassen arbejdes der videre med arbejdsspørgsmålene ved at introducere problemformulering og disposition. Eleverne læser og skriver derhjemme, og i marts måned afleverer de

en opgave. Ugen efter fremlægger de deres opgave sammen med et praktisk/kreativt produkt, som de har lavet undervejs. Ved dette arbejde læses der mange tekster derhjemme. De yngste elever får læst højt fra fagbøgerne, mens det successivt mere og mere bliver eleverne selv der læser. Ved udgangen af Mellemklassen er målet, at eleverne selv kan læse om emnet og skrive opgaven. I Storeklassen skrives der projektopga-

ve. Der vælges et overemne og dernæst finder eleverne et underemne, som de laver en projektopgave om. I denne periode læser de meget. Emnet skal præciseres inden projektugen begynder, og der skal læses meget i løbet af ugen. Det gør sig gældende for begge typer opgaver, at eleverne får erfaring i at fordybe sig i et emne, læse om det og omsætte den viden, de tilegner sig til skrevet tekst og fremlæggelse.

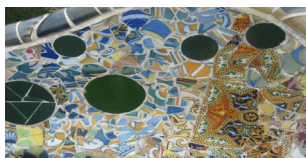

Gennemgang af de enkelte klasser

Børnehaveklassen, Lilleklassen, Mellemklassen og Storeklassen på Løgumkloster Friskole

Klasserne på Løgumkloster Friskole er opdelt i børnehaveklassen, Lilleklassen (1.-3.kl.), Mellemklassen (4.-6.kl.) og Storeklassen (7.-9.kl.)

Handleplanen for læsning i de enkelte klasser er opdelt i seks områder, som bliver gennemgående for hver klasse. Læseteori der lægger bag læseundervisningen, kan ses i afsnittet der følger efter klassegennemgangen.

Gennemgangen har vi delt op i:

- Livet i klassen
- Dette punkt indfanger hvad det er for en udvikling der foregår på dette klassestrin.

- Delmål

Delmål er de mål vi har sat efter hver klasse. Ved udgangen af Storeklassen er det folkeskolens slutmål vi også retter os efter.

- Aktiviteter

Aktiviteter beskriver hvad undervisningen hovedsagelig indeholder, hvad er det der er godt at have fokus på.

- Forældresamarbejde

Vi skal og kan ikke alene lærer børnene at læse, det er vigtigt at forældrene samarbejder og tager deres del derhjemme. Emnet er taget med og ment som gode råd til forældrene i de forskellige klasser.

- Evaluering

For at følge elevernes udvikling har vi forskellige evalueringsmuligheder, de særlige læseevalueringstoder vi bruger er nævnt her.

Der er nævnt LUS, som er et udviklingsskema, der viser elevens læseudvikling

Der er nævnt staveudvikling som et trinvis udvikling fra trin 1 til trin 5

- Kendetegn for en læser i

Dette punkt beskriver hvordan en læser i de forskellige klassestrin agerer. Hvordan kan vi se om eleven er godt på vej mod de delmål der sættes op.

Staveudviklings 5 trin:

- Trin 1
Viden om ord og bogstaver
- Trin 2
udnyttelse af det fonematiske princip
- Trin 3
Udnyttelse af andre omsætningsregler fra lyd til skrift
- Trin 4
Udnyttelse af det morfematiske princip
- Trin 5
Beherskelse af retstavningen

Lærerne på Løgumkloster Friskole

Vi er pt 8 lærere på friskolen. Vi er optaget af læsning i vores fag og lægger stor vægt på at undervise og dermed give eleverne de bedste muligheder for at udvikle sig som gode læsere.

Vi evaluerer ofte vores undervisning og udvikler nye idéer. Det sidste nye er at

der sættes ekstra ind i forhold til faglig læsning. I Mellemklassen er der på skemaet en dobbelttime om ugen hvor dansk og matematiklæreren går sammen om faglig læsning. I Storeklassen inddrages fagtekster fra religion, samfundsfag og historie i faglig læsningstimen med dansk læreren.

Børnehaveklassen

Livet i Børnehaveklassen

En børnehaveklasse på Løgumkloster Friskole indeholder i gennemsnit 6-8 elever. Alle timer forløber med Margrethe, som er elevernes faste holdpunkt gennem hele skoleåret. Hun hjælper eleverne til rette, lærer dem at kende, introducerer dem til resten af skolen, og giver dem i det hele taget en tryk og rolig skolestart. Der går dog ikke mange dage inden Margrethe går i gang med bogstaverne. Der trænes lyde, der leges med lyde, der skrives bogstaver

og der børnestaves. Der er tid til det enkelte barn, og der tid til, at det enkelte elev støttes, skubbes, hjælpes eller hvad, det nu har brug for, for at få lært det, de skal i børnehaveklassen. Der tages i høj grad hensyn til den enkeltes tempo, da eleverne møder i børnehaveklassen med vidt forskellig baggrund, på mange forskellige niveauer. Nogle elever er langt inde i deres læseudvikling, mens andre slet ikke har opdaget, at der findes bogstaver. Der er

tid til den enkelte elev og Margrethe har opmærksomhed på at få dem alle med på læsevognen, således at eleverne hvert år når deres delmål.

BRUG TID TIL AT
TALE MED OG
LYTTE TIL
BARNET.
ET GODT
TALESprog ER
EN VIGTIG
FORUDSÆTNING
FOR LÆSNING

Delmål efter børnehaveklassen

Mundtligt

- Er sproglig parat til at lære at læse
- Har et udmærket ordforråd og kan forklare sig
- Kan lytte og kan høre en god historie
- Er fonologisk opmærksom

Læsning

- Kan læse sit eget navn
- Kender bogstavernes navne og lyde
- Kender den korrekte læseretning
- Kan så småt begynde at læse enkelt lydrette ord

Skrivning

- Kan skrive sit eget navn
- Begyndende børnestavning
- Kan skrive de fleste bogstaver
- Forstår at skrift kan bruges til noget

Aktiviteter i børnehaveklassen

Sproglig opmærksomhed og nysgerrighed overfor sproget er det helt centrale i børnenes møde med læsning. Der er billeder, bogstaver, rim og remser på væggene. Der er kiggebøger og læsebøger i hygekrogen, spil og puslespil i reolerne. Alt i alt indbyder klasserummet til nysgerrighed, til læring og samtidig til tryk.

Eksempel:

Der arbejdes med de enkelte lyde. Hvor ligger de i munden, hvordan ser de ud hvis man skal skrive dem. Desuden finder eleverne ting derhjemme, der begynder med lyden. Afslutningsvis finder de i fællesskab ord der begynder med lyden og skriver dem ned.

Materialer der anbefales:

- På vej til den første læsning
- Hop ombord i ord og lyd
- Rim og remser
- Store og små bøger
- Lydrette læse let bøger

Læsning i Børnehaveklassen

Forældresamarbejde

På Løgumkloster Friskole lærer vi i samarbejde med forældrene børnene at læse. Forældrene har også en stor andel i deres barns læseudvikling. Vi tager os af de læseforberedende tiltag i skolen, mens vi forventer, at forældrene følger op på aktiviteterne derhjemme. Vi giver følgende råd til forældre der har børn i børnehaveklassen:

- Der læses højt for barnet.
- Der samtales med barnet, således at ordforrådet udvikles
- Der leges med ordene, både rim og remser, vrøvleord osv.
- Forældrene kan skrive med barnet, og det kan skrive med børnestavning igen.
- Der kan spilles spil.
- Forældrene er gode rollemodeller for deres børn. Læser de, ser barnet, at det har en betydning
- Gå på biblioteket, find kiggebøger og læse-let-bøger.

Evaluering

Da børnehaveklassen er på 6-8 elever i gennemsnit er det nemt at følge eleverne. Margrethe har stor opmærksomhed på deres interesse og opmærksomhed over for arbejdet med bogstaverne og bogstavernes lyde.

Hun fornemmer hurtigt, hvis der er elever der ikke lige fanger opgaverne i første omgang.

I børnehaveklassen bruger Margrethe forskellige evalueringmateriale. Der anvendes DLB-kendskab, som er et materiale der har opmærksomhed på lyd og bogstavkendskab i børnehaveklassen.

Desuden anvendes Bogstavprøve 1-2, som igen er opgaver der viser om eleverne har styr på bogstavernes form og lyd.

Der læses enkle læse-let-bøger. Ved gennemgang af disse bøger, bliver det tydeligt, hvordan den enkelte elev arbejder med bøgerne.

NÅR DER LÆSES HØJT OG TALES SAMMEN, LÆRER BØRNE NE NYE ORD OG BEGREBER, SOM HAR BETYDNING FOR DERES LÆSEUDVIKLING

Kendetegn for en læser i Børnehaveklassen

Eleverne har lyst til at læse, er nysgerrige og læser enkelte ord.

Eleven vil gerne høre historier og kan også selv genfortælle dem.

Eleverne kan legeskrive og børnestave.

Eleverne kender næsten alle bogstavernes lyde og kan

skrive dem alle.

Eleverne vil gerne "læse" i kiggebøger.

Eleverne rimer og leger med ord og lyde.

Eleverne kan indgå i en dialog, kan lytte og ved hvad det vil sige at lytte og samtale i en større gruppe,

Lilleklassen

Livet i Lilleklassen

Lilleklassen er en sammenlæst klasse med 1. 2. og 3. årgang. Der foregår differentieret undervisning, fordi eleverne er på mange forskellige trin i læseudviklingen. Fælles for alle er, at der skal læses, skrives, lyttes og fortælles en masse i løbet af de tre år. Grundlæggende vil vi gerne give eleverne mulighed for at erfare, at læsning og skrivning kan give oplevelser og viden. Det er meget afgørende at de bevarer lysten og glæden ved både at læse

og at skrive. Eleverne udvikler sig i forskellige tempi, vi er opmærksomme på at de får den hjælp eller det skub der gør, at de udvikler sig og bliver gode læsere.

De elever der udvikler sig langsomt har vi særlig opmærksomhed på og iværksætter tidlig læsehjælp der, hvor det er nødvendigt.

Lysten til at skrive skal ligeledes styrkes. Der skrives mange forskellige tekster med mange forskellige formål.

Der læses børnelitteratur, både som selv læsning, højt læsning og fælles læsning. Der er f.eks. blevet arbejdet med *Palle alene i verden*, *Mis med de blå øjne* og *Frk. Ignora i vandtårnet*.

Der læses 15 min. hver dag i et læsebånd. Her finder eleverne deres individuelle frilæsningsbog frem, sætter sig et godt sted og læser. I nogle perioder arbejdes der med en fast læsemakker, hvor en sikker "læser" læser med end usikker læser.

HJÆLP MED AT
SKAFFE RO OG
TID TIL DIT
BARN'S LÆSNING
15 MINUTTER
HVER DAG

Delmål efter lilleklassen

Mundtligt

- Lytte koncentreret til hinanden og stille relevante spørgsmål
- Formulere egne synspunkter
- Fortælle og oplæse egne tekster
- Beskrive billeders indhold i forbindelse med tekstlæsning.

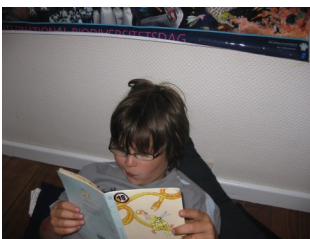
Læsning

- Læse for at tilegne sig viden
- Læse med en stigende hastighed
- Læse ukendte tekster med rimelig sikkerhed i oplæsning og forforståelse.

Skrivning

- Skrive mindre tekster, som kan læses af andre
- Anvende børnestavning og begyndende stavning, hvor der anvendes fonemer og stavelser
-

Aktiviteter i Lilleklassen

I Lilleklassen er der bøger, plakater og materialer der vækker elevernes interesser for bogstavernes verden. Der arbejdes differentieret med repetition af sproglig opmærksomhed og bogstavgen gennemgang.

Der arbejdes med fælles bøger, som de ældste elever læser selv, mens de yng-

ste får mere hjælp.

Der anvendes forskellige arbejdsbøger afhængigt af, hvor eleverne er i deres læse og skriveudvikling.

Der skrives mange tekster, både faglige tekster og gode historier.

Materialer der bliver anvendt:

- Min første læsning
- Stavevejen 0 og 1
- Pirat 1-7
- Kladderhæfter til gode historier og dagbogsskrivning

Læsning i Lilleklassen

Forældresamarbejde

I Lilleklassen bliver samarbejdet med forældrene meget vigtigt for at eleven oplever læse og skriveudviklingen som en god proces.

I skolen underviser vi børnene, giver dem de bedste forudsætninger for at udvikle sig som gode læsere og skrivere. Men der er ikke nok tid til træningen, så vi vil have forældrene til at følge op på aktiviteterne derhjemme:

- Der læses 15 min. hver dag derhjemme

- Der skrives huskelister, ønskesedler, postkort osv.
- Der læses højt for børnene, således at børnene får nogle gode historier med på vejen.
- Forældrene har ansvaret for, at både læse og skriveprocessen foregår i en god atmosfære. Bliver barnet presset eller klemmt, kan det være

en hjælp at henvende sig til læreren, da hun kan give gode råd.

- Når der skrives årsopgave er det nødvendigt at forældrene hjælper børnene med at få læst i bøgerne, få skrevet selve årsopgaven og forberede fremlæggelsen med det kreative produkt.

Evaluering

Det kræver fra lærerens side stor opmærksomhed på den enkelte elevs læse- og skriveudvikling. Når læreren oplever, at eleverne ikke udvikler sig planmæssigt, bliver der gjort en ekstra indsats for at få alle med.

Eleverne "luses" løbende og resultatet føres i et læseudviklingsskema for hele klassen.

Der forventes at eleverne i løbet af Lilleklassen kommer igennem den udforskende fase i læseudviklingsskemaet, hvilket vil sige, at alle er på punkt 13, som det laves.

Der tages IL basis med 1. kl. i efteråret og OS 64 i foråret.

Der tages OS 120 i 2. kl.

Der tages SL 60 i 3. kl.

IL basis undersøger elevernes lytteforståelse, deres opmærksomhed på rim, forlyd, fonemantal, bogstavkendskab og ordskrivning.

OS 64 eller 120 er ordstillelæseprøver, hvor eleverne læser enkelte ord.

SL 60 eller 40 er sætningslæseprøver, hvor der læses hele sætninger.

I prøverne vurderes både læsehastighed og rigtighedsprocent/læseforståelse.

VI ANVENDER
LÆSEPRØVER FOR
BEDRE AT KUNNE
VURDERE
ELEVERNES
LÆSEEVNE OG
FØLGE MED I
DERES
LÆSEUDVIKLING.

Kendetegn for en læser i Lilleklassen

Eleverne får i løbet af disse tre år lært at læse og skrive, og noget af det vigtigste formål med undervisningen er at de bevarer glæden og nysgerrigheden overfor både læsning og skrivning.

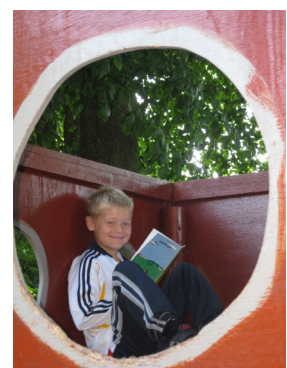
Eleverne har et fundament af funktionelle læsestrategier og udvider sin læsning til

også at omfatte bøger med større omfang end tidligere. De læser flydende eller næsten flydende med god forståelse.

Eleverne foretrækker typisk stillelæsning og kan fordybe sig i bøgerne.

Eleverne skriver forskellige tekster, historier, breve, huskesedler m.m.

Eleverne genfortæller gerne hvad de har læst.

Mellemllassen

Livet i Mellemllassen

Når eleverne kommer i Mellemllassen er afkodningen for langt de flestes vedkommende mere eller mindre sikker. For at sikre at eleverne bliver ved med at læse og udvikle deres læsning er der her meget fokus på læselyst og læseglæde. Det er ikke ligegyldigt om de læser eller **hvad** de læser.

For at have en aktiv læseindstilling og god læseforståelse kræves det, at læseren har en god sprogforståelse, dvs. et godt ordforråd, en god syntaktisk forståelse

og et godt kendskab til tekstbånd. Læserens viden om verden har også stor betydning for læseforståelse. Dertil kommer også evnen til at kunne danne inferenser, dvs. at kunne læse mellem linjerne, og evnen til at stoppe op i sin læsning i mødet med noget, der er svært forståeligt.

Der arbejdes med emner, der tilrettelægges således at eleverne er aktive og bruger både deres læsning og skrivning på varierede

måder.

Der løber et læsebånd på 15 min. hver dag. Her læses der bøger, som er lånt på biblioteket. Læreren læser med eleverne enkeltvis.

Der arbejdes med faglig læsning og faglig skrivning.

Der arbejdes med forskellige læseteknikker, såsom oversigtslæsning, skimming, nærlæsning.

Der arbejdes med læsning i alle fag.

AT SKABE LÆSERE
MED EN AKTIV
LÆSEINDSTILLING
DER LÆSER
MEGET OG
FORDYBER SIG

LÆSERE DER
LÆSER FOR AT
FORSTÅ DERES
VERDEN

Delmål efter Mellemllassen

Mundtligt

- Læse tekster op med tydelig artikulation
- Udviklet ordforråd
- Kunne give et referat og et resumé af en lettere tekst

Læsning

- Anvende sikre og automatiserede afkodnings-strategier til læsning af kendte og nye ord i forskellige

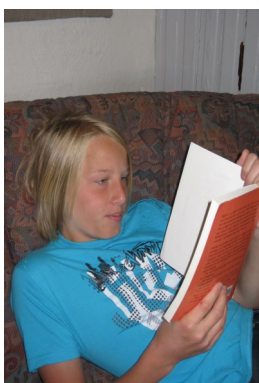
teksttyper.

- Anvende forskellige læseforståelsesstrategier
- Læseteknikkerne nærlæsning, oversigtslæsning og skimming konsolideres og videreudvikles
- Der arbejdes med læsehastighed
- Der arbejdes med faglig læsning i alle fagene

Stavning og skriftligt

- Skrive i fiktive og ikke fiktive genrer
- Bruge substantiver, verber, adjektiver i korrekt bøjningsform til egne tekster og anvende staveregler.
- Anvende det morfematiske princip ved stavning
- Øve tegnsætning

Aktiviteter i Mellemllassen

Der læses og skrives rigtig meget i Mellemllassen. Hver dag er der læsebånd i 15 min. Eleverne nyder læsetiden og der skabes ro, så der kan læses med fordybelse. Det er i Mellemllassen vigtigt, at eleverne udvikler og fastholder gode læsevaner, så derfor skal læsesituationen være god.

Der læses en roman hvert år. Desuden planlægges

varierede forløb, hvor læsning og skrivning anvendes i forskellige sammenhænge.

Eleverne anvender læsning til faglige, tværfaglige og praksisrelaterede formål.

Der undervises i faglig læsning.

Det mundtlige styrkes både ved gode fortællinger og faglige beskrivelser.

Materialer der anbefales:

- Diverse gode romaner for Mellemltrinnet
- Skrivehæfte til historieskrivning m.m.
- Stavevejen
- Et godt bibliotek
- Blandende bøger i klassen

Læsning i Mellemklassen

Forældresamarbejde

Selv om eleverne nu kan læse selv, er det vigtigt ikke at slippe dem som forældre. Vi vil på friskolen gerne vise eleverne at lærerne og forældrene kan samarbejde om at støtte eleverne i deres fortsatte læseudvikling. Det handler stadigvæk om at støtte barnets læseudvikling og der kan gøres følgende:

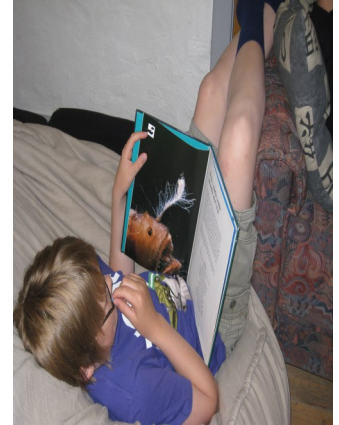
- Spørge til bogens indhold, være interesseret i hvad barnet læser
- Gå på biblioteket

sammen med barnet og begge låner bøger.

- Støtte barnet i udviklingen af ordforråd ved at samtale om mangt og meget
- Støtte barnets udvikling i at kunne danne inferenser, dvs. spørg til indhold, få barnet til at fortælle hvad bogen/filmen handlede om og samtale med barnet.
- Læs selv som forældre, det kan være i

aviser, fagblade m.m.

- Lade barnet læse og følge opskrifter, manualer, brochurer, osv.
- Lad avisen ligge fremme eller vis dem en artikel, som du tror ville interessere dem.
- Støt op om elevernes eget arbejde med årsoppgaven.

Evaluering

Der læses jævnligt med den enkelte elev, her drøftes indhold, læsestrategier m.m.

Det kræver stor opmærksomhed på elevernes læseudvikling. For at følge eleverne, "luses" de og føres ind i en samlet læseudviklingsskema for klassen. Eleverne skulle gerne være ved Luspunkt 19-22 ved udgangen af Mellemklassen.

I læsekvarteret er der også opmærksomhed på om og hvordan eleverne læser. Der er elever der kræver ekstra opmærksomhed, fordi deres læseudvikling ikke løber planmæssigt.

Som evalueringsmateriale anvendes SL 40 til 4. kl.

Der anvendes LÆS 5 i 5. og 6 kl.

I LÆS 5 læses der en tekst, hvor der skal indsættes forskellige ord. Den er udviklet med henblik på at bevidstgøre lærer og elev om elevens læsetekniske færdigheder.

De elever der har læsevan-skeligheder får evalueringsmateriale, der passer til deres niveau.

LÆSEUDVIKLINGEN
FORLØBER
FORSKELLIGT FRA
BARN TIL BARN
VI SKAL STØTTE
HVERT BARN PÅ
BEDST MULIG MÅDE,

SÅ ALLE BØRN
KOMMER MED PÅ
"LÆSEVOGNEN"
OG BLIVER GODE
LÆSERE

Kendetegn for en læser i Mellemklassen

En elev i Mellemklassen oplever, at verden udvider sig meget i løbet af de tre år, de går i Mellemklassen. Ofte kan man se, når eleverne læser og skriver, at de opdager nye sider af sig selv og verden omkring dem.

Det er vigtigt, at de fastholder nysgerrigheden og ly-

sten til at fordybe sig.

Hvis emnet, der arbejdes med passer til dem, viser de arbejdsglæde og ivrighed.

Ved biblioteksbesøg nyder mange elever samtaler om bøger. De får hjælp af bibliotekaren og lærerne og får derved udviklet et godt kendskab til bøger og låner de bøger, de ønsker.

Storeklassen

Livet I Storeklassen

I Storeklassen øges fokus på læsning og forståelse af informerende, faglitterære tekster. Komplexiteten i de faglige tekster fordrer, at eleverne kan skelne mellem teksttyper og der stilles dermed store krav til elevernes evne til at vælge hensigtsmæssige metoder og læseforståelsesstrategier. Faglig læsning delfinnes som det at læse for at lære. Når eleverne læser sagtekster, tilegner de sig ny viden, men det stiller krav til ordkendskab, genrekendskab, brug

af forhåndsviden, metakognitive færdigheder, samt det at kunne drage følgeslutninger. Så derfor læses der rigtig meget også i Storeklassen.

Vi ønsker at eleven gennem fordybelse i litteraturen opnår en personlig og kulturel identitet, og at litteraturen også kan støtte en personlig udvikling. Vi håber også, at eleven fastholder og udbygger gode læsevæner gennem aktivitet og fordybelse.

Ligesom der læses i mange forskellige genrer, så stilles der også større krav til skrivningen. Eleverne skriver mange slags tekster, hvor der referes, argumenteres, kommenteres og reflekteres.

Der arbejdes med ordvalg, syntaks og tegnsætning.

Der arbejdes med stavning. Eleverne skal kunne anvende stavning svarende til trin 5 - beherskelse af retstavning.

AT UDVIKLE LÆSERE
MED EN
SELVSTÆNDIG
AKTIV
LÆSEINDSTILLING
DER STADIGVÆK
HAR LÆSELYST OG
LÆSEGLÆDE OG
SOM LÆSER FLERE
GENRER

Delmål efter Storeklassen

Mundtligt

- Læse tekster flydende op med tydelig artikulation og fortolkende betoning.
- Have et udviklet ordforråd

Læsning

- Beherske sikre og automatiserede afkodningsstrategier til

læsning af alle tekster

- Læse skøn- og faglitteratur hurtigt og sikkert
- Læse sig til viden i fagbøger, aviser, opslagsværker og på internettet
- Foretage målrettet og kritisk søgning på

bibliotek og internettet til egen læsning og opgaveløsning.

Skrivning

- Skal kunne referere, argumentere, kommentere og reflektere skriftligt
- Skal kunne skrive både til kendt og ukendt modtager.

Aktiviter i Storeklassen

Der laves forløb med forskellige emner og indhold. Eleverne udfordres i deres læsning, således at de oplever, at læsning kan anvendes i mange forskellige sammenhænge.

Det tilstræbes at finde emner og litteratur som siger eleverne noget, som de kan bruge i deres egen personlige udvikling.

Der arbejdes frem mod at eleverne gennem litteraturen oplever en kulturel identitet. Skal det lykkes, så bliver det vigtigt, at finde tekster der passer til elevflokket.

Det sidste halve år eleverne går i Storeklassen, hvilket vil sige 9. kl., så bliver det mere koncentreret prøveforberedende undervisning.

Der arbejdes med faglig læsning i alle fag.

Læsning I Storeklassen

Forældresamarbejde

Det bedste forældre kan gøre i forhold til et barn i Storeklassen er, at lade dem læse opskrifter, brochurer, artikler og brugsanvisninger, for derefter at forvente at de kan hjælpe forældrene, fordi de nu har tilegnet sig en ny viden.

Samtale om det der er blevet læst i hjemmet, artikler i avisen, internetsider eller en film der er blevet set.

Det er godt, hvis børnene oplever en stigende forventning om, at de bliver mere og mere velorienteret og derved sætter sig ind i flere problemstillinger. Hjemmet er desuden også et rigtig godt sted at øve sig i at diskutere f.eks. Samfundsforhold og politiske problemstillinger. Herved får eleverne erfaringer i at forholde sig selvstændigt til noget, at argumentere og diskutere.

Når forældrene læser selv, er de også et godt forbillede.

Hvis der opstår svære situationer vedr. læsning i hjemmet, vil skolen gerne kontaktes.

Evaluering

Der evalueres løbende med eleverne. Ved tekstgennemgang bliver det tydeligt hvor eleverne er i deres læseudvikling. Eleverne "luses" også i Storeklassen, og de forventes alle at placere sig i den litterære fase, punkt 22.

Elevernes skriftlige udvikling følges også. Når de afleverer deres opgaver, bliver det tydeligt, hvor de er i

deres udvikling.

Ligeledes arbejdes der med stavning, således at de ender på trin 5 og kan mestre retstavningsreglerne.

HUSK AT LÆSNING
IKKE HANDLER OM AT
TJEKKE ELLER
KRITISERE
-
-
MEN OM AT UDVIKLE
LÆSERE MED
LÆSELYST,
LÆSEGLÆDE OG
GODE
LÆSEKOMPETENCER

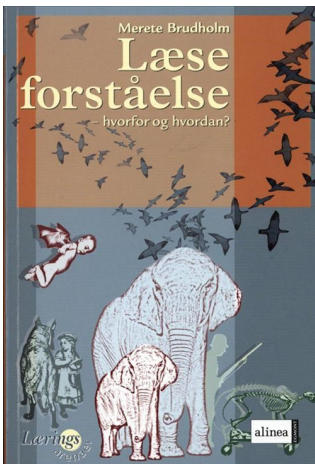
Kendetegn for en læser i Storeklassen

En læser i Storeklassen udvikler en bevidsthed om sin egen læseudvikling. Noget af det vigtigste eleverne udvikler er, at de bliver opmærksomme på, om de forstår det de læser, og hvad de så gør, når de ikke forstår det. Det er en vigtig erkendelse at komme frem til, da det netop er her de lærer at blive opmærksom-

me på hvilke strategier de anvender, og derved fortsætter deres udvikling frem mod automatisk at kunne anvende læse og forståelsesstrategierne.

Betragtninger om læsning

Merete Brudholms bog om læsning af skønlitteratur og faglitteratur. For Mellemklassen og storeklassen

DEN INTERAKTIVE LÆSEMODEL ILLUSTRERER ALLE DE OMRÅDER, DET ER NØDVENDIGT AT ARBEJDE MED, FOR AT OPNÅ EN GOD LÆSEFÆRDIGHED

Hvad er læsning?

En god læsefærdighed består helt overordnet af to faktorer, nemlig afkodning og læseforståelse.

Afkodning forstået som den færdighed, der sætter os i stand til at se at tegnene i bogen repræsenterer bogstaver, at bogstaverne har hver deres navne og lyde, og hvis man sætter lydene sammen opstår der ord - ord vi genkender fra det

talte sprog.

Afkodning i sig selv er en vigtig forudsætning for læsning. Først når vi opnår en forståelse af det, vi afkoder kan man tale om, at vi læser.

Når vi læser med eleverne på Løgumkloster Friskole, har vi opmærksomhed på begge faktorer. For at beskrive tydeligere hvad vi gør, og hvordan vi tænker

læsning i vores undervisning, vil vi bruge **Den interaktive læsemodel**.

Læsemodellen stammer fra Merete Brudholms bog "Læseforståelse".

Den ser således ud:

Bogstav lyd og ordkendskab

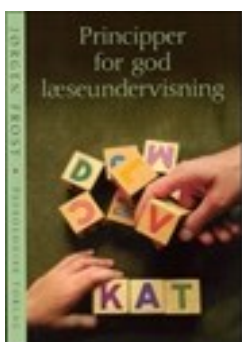
Bogstav — lyd kendskab har direkte med afkodningsfærdigheden at gøre. Hvis læseren skal bruge for meget energi på selve afkodningen, går det ud over den centrale meningskabende funktion. Læserens ordkendskab har naturligvis stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved ordbillede forstås; når eleven har afkodet et ord tilpas mange gange, bliver det automati-

seret, hvilket betyder at eleven ikke længere bruger energi på at afkode, men kender ordet og ve, hvad der står.

I børnehaveklassen og Lilleklassen lægges et godt fundament til denne del af læsefærdigheden. Der arbejdes meget med bogstavernes lyde. Der lægges stor vægt på at "ramme" eleverne hvor de er i deres "afkodning". Det er vigtigt

at få alle med, at opdage de elever, der skal have et ekstra skub, og de der skal arbejde videre.

Ordkendskab er et begreb der også arbejdes med i Mellemklassen og Storeklassen, hvor der hele tiden kommer nye ord til i deres læsning. Det er afgørende at eleverne forstår de ord de læser, således at de kan blive en del af deres "ordbank".

Betragtninger om læsning

Viden om verden

Elevernes **viden om verden** har stor betydning for deres udbytte af at læse en tekst. Et billede på det kunne være at man kan forestille sig deres viden som struktureret i skemaer. Enhver tekst kan ses som en invitation til læseren om at aktivere et skema. Ved læsning aktiveres skemaer, som hjælper læseren til at organisere det læste; og efter læsningen hjælper skemaerne læseren til at huske det læste. Hvis teksten indeholder viden, de allerede har i forvejen, vil

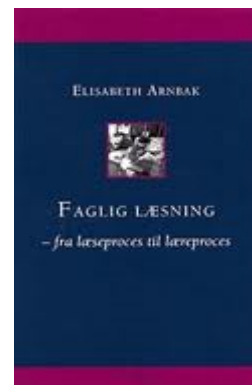
mange skemaer blive aktiveret; det vil være let for dem at læse og forstå indholdet af teksten. Hvis alt indholdet i en tekst er nyt for dem, og måske skrevet i et sprog de ikke er vant til, kan de komme i situationer, hvor næsten ingen skemaer aktiveres; i disse tilfælde får de et meget lidt udbytte af det læste.

I undervisningen er det altså vigtigt at være opmærksom på om den enkelte elev får nok udbytte af det læste.,

altså om der er nok skemaer der bliver aktiveret, for at blive i billedsproget.

Til **viden om verden** hører også evnen til at kunne drage følgeslutninger. Det betyder at kunne læse en tekst, forstå hvad der står mellem linjerne og kunne forstå tekstens indirekte budskab.

Denne evne kan øves i alle afdelinger, bare med stigende abstraktionsniveau.

Spændende bog om tilegnelse af viden og udvikling af læseforståelse i forhold til faglig læsning.

Viden om sprog

Elevernes viden om sprog har også betydning for udbyttet af læsning af en tekst.

Ved syntaks menes sætningernes opbygning. Rækkefølgen af leddene i en sætning kan varieres, og det har betydning for indholdet. Det er sværere at læse tekster med lange sætninger end tekster med korte sæt-

ninger, ligesom det er sværere at læse tekster med mange indskudte sætninger. Alt dette betyder ikke, at eleverne ikke skal undgå tekster med lange sætninger, men det betyder, at vi som lærere skal være opmærksomme på disse forhold og tage højde for det i undervisningen.

Ved semantik menes tekstens

indholdsmæssige side. Hertil hører elevernes evne til at kunne følge den røde tråd gennem en tekst.

Ved pragmatik forstås enkeltordets egentlige betydning i den sammenhæng, de optræder i. Tekster med lange, svære ord er sværere at læse end tekster uden disse ord.

Også interessant - især i forhold til den første læsning

Viden om tekster

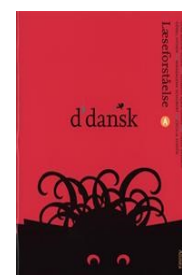
Elevernes **viden om tekster** har også betydning for den samlede læseforståelse. Det er vigtigt for læseren at kunne forudsige inden for hvilken ramme, teksten skal forstås.

Genrebevidsthed giver en fornemmelse for, hvordan en tekst er bygget op, den vækker forventninger til, hvad der skal ske i teksten, og dermed en bedre for-

håndsviden. Formålet med en tekst danner grundlaget for en fornuftig opdeling i forskellige teksttyper. Fortællende skønlitterære teksters har Astrid Lindgren beskrevet således: At læse bøger er at komme langt ud i den store verden og dybt ind i sig selv". Informerende, faglitterære tekster har som oftest til formål at informere, instruere, klassificere, overbevise, berette eller

forklare. Forskellene i teksternes formål betyder også forskelle i teksternes struktur og fortælleforhold. Elevernes evne til at kunne gennemskue teksttypen, har stor betydning for, hvilken læsemåde og hvilken forståelsesstrategier der vil være hensigtsmæssigt at anvende, og dermed stor betydning for den samlede forståelse.

Materiale som giver redskaber til udvikling af

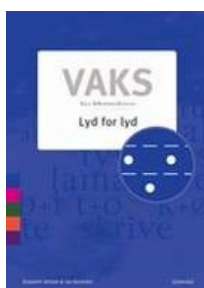

Betragtninger om læsning

Væsentlig bog om læsevanskeligheder

FORÆLDRE OG LÆRERE MÅ STØTTE HINANDEN I BØRNEENS LÆSUDVIKLING

Vaksmaterialet bruger vi til de elever, der ikke er sikre i deres læsestrategier.

Hukommelse

Når eleverne læser, arbejder de med en hukommelse for en tekst. Man deler den op i arbejdshukommelse og langtidshukommelse.

Arbejdshukommelsen bruges til at holde den røde tråd i en tekst. En læser, der finder en tekst kedelig skal bruge meget mere energi, for at få noget ud af teksten, end en motiveret læser skal.

Langtidshukommelsen bruges til at danne paralleller til andre tekster af samme typer, eller med samme ind-

holdsområde som læseren tidligere har stiftet bekendtskab med.

Når lærerne går på biblioteket med eleverne opstår der ofte situationer, hvor elevernes oplevelse med at læse forskellige bøger bliver drøftet. For at eleverne bliver gode læsere og bliver ved med at have lyst til at læse gælder det, at de får nogle gode læseoplevelser. Derfor er det godt at have opmærksomheden på elevernes tilgang til bøger-

ne. Det er ikke lige meget om de gider at læse, eller hvad de læser!

Metabevidsthed

Elevernes metabevidsthed overfor deres læsning har meget stor betydning for udbyttet af læsningen. Ved metabevidsthed forstås læserens opmærksomhed på egne tankeprocesser, bevidsthed om hvornår man forstår det, man læser —

og hvordan man ændrer strategi, hvis man ikke forstår det, man læser. En læser med en aktiv læseindstilling får et markant større udbytte af en tekst, end en læser, der bare afkoder derudaf. Alle disse dele, der har betydning for læserens

samlede udbytte af læsning, er vi nødt til at tage højde for i vores læseundervisning.

Læsevanskeligheder

Nogle børn har større eller mindre problemer med at læse at læse. På Løgumkloster Friskole har vi gode erfaringer med at finde de børn, der har brug for ekstra hjælp. Der kan være mange årsager til, at børnene har brug for den ekstra indsats. Eleverne kommer med vidt forskellige baggrunde og har meget forskelligt i bagagen. Nogle børn har meget let ved at læse at læse, mens andre skal have et ekstra skub. Den overordnede strategi er

at finde ud af, hvilke problemer der er og lave en tidlig indsats.

Ved de ældre elever i Mellemklassen og Storeklassen arbejdes der med IT-kompenserende materiale. Skolen bruger Mikroværkstedets pakke til specialundervisning. Ligesom der er elever der sidder med IT-rygsække.

Der arbejdes med VAKS materialet for at styrke de forskellige læsestrategier.

Desuden tilpasser vi under-

visningsmateriale til de enkelte elever, så de får materiale der passer til, hvor de er i deres udvikling.

Tak til skolen på La Cours Vej hvis "Læsepolitik" er blevet brugt som inspiration til denne handleplan for læsning på Løgumkloster Friskole. Den var så spændende, at vi fik lyst til at udarbejde vores egen. Dorte Holm Hansen Revideret juli 2013